

نقش فرم در انعطاف پذیری فضای معماری

بهاره مذهب

دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی

قزوین

Email: bmozahheb@yahoo.com

چکیده

آفرینش فضا آنچه را می خواهد بگوید، با استفاده از فرم ابراز می کند. نقش فرم در تاثیر بر ذهن، انتقال مفاهیم و پیام های سمبلیک، چگونگی ادراک فضا، نمایش سطح تکنولوژی و رشد فناوری و بیان احساسات هنری موجب تقویت قابلیت های معماری به عنوان نیازی مبرم و هنری والا در زندگی بشر شده است.

فرم بنا همواره در معماری مورد اهمیت بوده و هست. چه هنگام ساخت سرپناه ساده برای یک خانواده و چه هنگام ایجاد فضای بزرگی که صدها نفر بتوانند در آنجا اعمال عبادی، تجاری و ... خود را انجام دهند و نیز انعطاف پذیری فضا به این معنا می باشد که یک فضای طراحی شده در طول زمان قابل استفاده باشد. و با تغییر نیاز استفاده کنندگان قابل تغییر باشد.

این مقاله در تبیین و تعریف نقش فرم ها در ایجاد ساختمان های با کاربری منعطف می پردازد. در ادامه پنج نمونه موردی را انتخاب نموده و به تحلیل آنها می پردازد. از این رو در این تحقیق تلاش شده است تا به صورت توصیفی-تحلیلی و از طریق بررسی نمونه های موردی اشاره شده به شکل قیاسی به بیان این مسئله پردازیم. و لذا تلاش می شود تا معیارهایی در خصوص بررسی کیفیت هایی از فرم که می تواند در انعطاف پذیر کردن فضا موثر باشد را تدوین نماید.

کلمات کلیدی

فضای معماری، انعطاف پذیری، فرم

مقدمه

سابقه انعطاف پذیری (فضا) با دوران تکامل اسکلت سازی (فرم) ارتباط تنگاتنگ دارد. در قرن هجدهم در سالن های بزرگ ریسندگی کشور انگلستان، دیوارهای باربر برداشته شدند و به جای آنها از ستون های چدنی استفاده گردید. این امر شروع تحولی شد تا فضای معماری و فرم ساختمان از یکدیگر تبعیت نکنند. لوکوربوزیه در سال ۱۹۱۴ با الهام از این ایده طرح ساختمان دومینو را در چهارچوب پلان آزاد تهیه کرد، از این رو می توان برحسب نیاز هرکجا که لازم باشد دیوارهای داخلی را برداشت بدون اینکه در شکل و فرم کلی ساختمان تغییری ایجاد شود و نتیجه همه اینها آزادی مطلق در فرم پردازی و یا در اختیار داشتن گستره وسیعی از امکانات و وسایل است (گروتز، ۱۳۸۳: ۲۳۰).

در زمینه نقش فرم در انعطاف پذیری فضاهای داخلی تاکنون تحقیقی صورت نگرفته است لذا در این مقاله تلاش می شود تا این مهم برآورده شود.

سالهاست که فرمهای گوناگون معماری در مسیر تحول بشری

خلق شده اند و برای ایستایی و پایداری این فرمها به مسائل سازه ای و ایستایی توجه می شد. آفرینش فرم از اهمیتی بسیار برخوردار است، زیرا معمار در آفرینش فضا آنچه را می خواهد بگوید، با استفاده از فرم ابراز می کند، فرم چه در موسیقی، چه در معماری و چه در شعر، بعدها ذهنی را می نمایاند و تنها راه ممکن برای انتقال مفهومی خاص از سوی آفریننده اثر به استفاده کننده و مخاطب است.

” در زیباشناختی فرم یا صورت تظاهر حسی و واضح یک شیء است و این بیانی است که خود را در معرض قضاوت قرار می دهد. فرم یا صورت در طبیعت مستند هستند یعنی متأثر از محتوای خود هستند. پس از صورت از پیش داده شده است و نمی توان به میل خود آن را تغییر داد.“ (گروتز، ۱۳۸۳).

آدورنو می گوید: ” صورت چنانچه از خود لفظ پیدا ست فرم یک ((چیز)) است و خود آن ((چیز)) اجازه ندارد به تکراری مورد خود منجر شود.”

فرم را می توان زبان فضا دانست؛ چرا که آنچه را معماران در فضا می خواهند بیان کنند را با توجه به فرم بیان می کنند به همین دلیل فرم دارای اهمیت ویژه ای در آفرینش فضا است.